

Mezistátní dohoda ochrání české obyvatele, krajinu a přinese i finanční kompenzace

03. 02. 2022 13:10

Premiéři České a Polské republiky dnes podepsali mezivládní dohodu o spolupráci při řešení dopadů těžby hnědého uhlí v povrchovém dole Turów. Liberecký kraj požadoval, aby v dohodě bylo zakotveno 9 klíčových principů, které chrání české obyvatele i dotčené území v příhraničí před negativními vlivy dopadů rozšiřující se těžby. Dohoda přinese kraji 35 milionů eur, které budou určeny na nové zdroje vody, ale i na sledování kvality ovzduší, hluku, poklesu terénu a výši prašnosti na česko-polské hranici blízko dolu.

„Po roce vyjednávání jsme konečně dospěli k dohodě, ve které je uvedeno všech devět klíčových principů schválených Radou Libereckého kraje, jenž po polské straně požadujeme,“ uvedl hejtman Půta. „Zřejmě nejdůležitější z nich je umožnění kontroly činnosti v dole a systematický monitoring všech negativních dopadů spojených s rozšiřováním těžby. To je něco, co jsme do dnešní doby vůbec neměli a neměli jsme ani možnost s někým na polské straně případné porušování limitů řešit. České straně se také podařilo vyjednat souhlas s nezávislou kontrolou mezistátní dohody ze strany Soudního dvora Evropské unie po dobu nejméně pěti let. Liberecký kraj sice původně požadoval toto období v délce deseti let, ale pět let považuji za největší kompromis, který umožnil, aby dohoda byla vůbec uzavřena.“

Polská strana se v uzavřené dohodě zavázala k tomu, že na transparentní účet Libereckého kraje „Fond Turów ČR-PL“ pošle 35 milionů eur, z toho Polský stát 25 milionů eur a nadace PGE Foundation 10 milionů eur. Vyčíslení finančních nákladů vychází z podkladů od obcí dotčených úbytky vody a vodárenských společností. „Jsem rád, že se bude polská společnost PGE přímo podílet na řešení negativních dopadů těžby hnědého uhlí v povrchovém dole,“ řekl Václav Židek, radní resortu životního prostředí a zemědělství Libereckého kraje. „Tím, že vznikne Fond malých projektů, můžeme společně v Euroregionu Nisa řešit budoucnost životního prostředí, chránit a zlepšovat podmínky v krajině, a to nejen v podobě ochrany podzemních vod, ale i v oblasti péče o krajinu jako celek. Tím nejlépe ochráníme i zdraví našich obyvatel.“

„Peníze použijeme na konkrétní projekty v nejbližším okolí dolu Turów na českém území na výstavbu

náhradních vodovodů a sítí, ale budou určeny i na sledování stavu budov, které jsou především nejblíže dolu v obci Uhelná, Oldřichov na Hranicích,“ uvedl hejtman Půta. „Podmínky čerpání z Fondu Turów samozřejmě zveřejníme co nejdříve, ale už nyní mohu říct, že předpokládáme s vícezdrojovým financováním. Nejprve se musíme sejít s dotčenými obcemi a vodárenskými společnostmi, ale i se zástupci ministerstva zemědělství,“ doplnil hejtman Půta.

„Dohodu samozřejmě vítám. Při současných stále rostoucích cenách stavebního materiálu platí, čím dříve, tím lépe. Nyní máme konečně jistotu, že na investice budou i finance,“ řekl starosta Frýdlantu Jiří Stodůlka. „Jsem rád, že se obě strany vrátily k jednacímu stolu a našly kompromis, jak vleklý spor vyřešit,“ uvedl Josef Horinka, starosta Hrádku nad Nisou.

Klíčové principy Libereckého kraje, které předložil vládě ČR k zapracování do návrhu

„Dohody mezi vládou České republiky a vládou Polské republiky o spolupráci k řešení vlivů těžební činnosti v povrchovém hnědouhelném dole Turów v Polské republice na území České republiky“ (dále jen „Dohoda“):

1. Deklarovaným účelem Dohody je spolupráce při provádění a financování opatření k řešení dopadů těžby a následných rekultivačních prací. Dále také smírné urovnání sporu mezi Českou republikou a Polskou republikou ve věci žaloby C-121/21 podané Českou republikou Soudnímu dvoru EU.
2. Dohoda stanovuje základní principy pro řešení dopadů těžby a termíny pro jejich naplnění, dále podmínky pro možné pokračování těžby. Mezi nimi je dokončení výstavby podzemní bariéry a prokázání její účinnosti, dokončení stavby zemního valu, splnění požadavků na monitorování dopadů těžby (hluk, ovzduší, pohyby terénu, podzemní vody) a zřízení monitorovacích vrtů. Definuje povinnosti obou stran v této oblasti včetně předávání informací a potřebné součinnosti. Data z monitoringu budou průběžně vyhodnocována a na základě získaných výsledků budou přijímána další opatření k eliminaci vlivů těžby na území České republiky.
3. V rámci plnění Dohody vznikne zemní val u hranice s Českou republikou zajišťující snížení dopadů v oblasti hluku, kvality ovzduší a světelného znečištění.
4. Dohoda bude řešit finanční kompenzace v celkové výši 35 mil. eur pro Liberecký kraj jako příspěvek na vybudování vodohospodářské infrastruktury kompenzující ztráty podzemních vod.
5. Dohoda definuje základní rámec pro zřízení „Fondu malých projektů“ za účelem posílení ochrany životního prostředí České republiky a Polské republiky v okolí dolu Turów (celkem 500 tis. eur ročně). Do tohoto fondu zřízeného v rámci Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa by přispívala, podle dohodnutých podmínek, stejnou roční částkou česká i polská strana s cílem podpořit z něj místní a regionální projekty v oblasti životního prostředí. Podíl české strany bude financovaný rovným dílem z rozpočtu Libereckého kraje (ekvivalent 125 tis. eur ročně) a Ministerstva životního prostředí ČR (ekvivalent 125 tis. eur ročně).
6. Poté, co Dohoda vstoupí v platnost budou výměnu informací zajišťovat zmocněnci obou stran.
7. Dohoda stanoví nezávislý odborný mechanismus v případě nedosažení konsensu v odborných otázkách měření hluku, monitoringu ovzduší a podzemní vody, upravuje zřízení Společné komise ze zástupců regionálních samospráv na obou stranách hranice, jejímž úkolem má být připravovat strategii spravedlivé transformace celého regionu.
8. Dohoda definuje způsob řešení sporů, nejprve prostřednictvím jednání zmocněnců, poté diplomatickou cestou po písemné výzvě. Pokud by se takto nepodařilo dosáhnout dohody,

- mohou obě strany předložit věc Soudnímu dvoru EU. Ten by měl být také příslušný k rozhodování ve všech sporech týkajících se této dohody a případně ukládat i finanční sankce.
9. Liberecký kraj navrhuje minimální délku nevyhovitelnosti Dohody a trvání dohledu Soudního dvora EU deset let, a to podle původního návrhu České republiky. Bere na vědomí, že konečná doba nevyhovitelnosti Dohody bude stanovena jednáním předsedů vlád obou zemí.

Intenzivní mezivládní jednání o návrhu česko-polské dohody trvaly od května do konce září minulého roku. K přerušení mezivládních jednání došlo po 30. září 2021 v důsledku voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Další jednání ministra životního prostředí Richarda Brabce s polskou ministryní klimatu a životního prostředí Annou Moskwa se uskutečnilo v Praze 5. listopadu 2021, a to za účasti hejtmána Libereckého kraje.

Po jmenování nové vlády České republiky se k tomuto tématu uskutečnilo setkání nově jmenované ministryně životního prostředí Anny Hubáčkové se starosty měst a obcí Hrádecka, Frýdlantska a Chrastavska 13. ledna 2022 přímo v Hrádku nad Nisou

Oficiální jednání k návrhu dohody se uskutečnilo 18. ledna 2022 ve Varšavě. Za vládu České republiky bylo toto jednání vedeno ministryní životního prostředí Annou Hubáčkovou, přítomni byli hejtman Libereckého kraje a maršálek Dolnoslezského vojvodství Cezary Przybylski.

Od 18. ledna 2022 do současné doby proběhlo na české straně několik pracovních konzultací k obsahu Dohody, jejíž návrh v konečném znění byl předložen k projednání vládě České republiky na její schůzi dne 2. února 2022. Polská republika dohodu schválila v ten samý den. Dnes se uskutečnilo setkání premiérů obou republik, kteří mezistátní dohodu po krátkém jednání podepsali.

Foto: tiskové oddělení Úřadu vlády ČR